KŘESŤANSKÉ OBŘADY

KŘEST, UMÝVÁNÍ NOHOU A VEČEŘE PÁNĚ

Herbert Kiesler

OBSAH

ÚVOD

I. KŘEST

A. BIBLICKÉ UČENÍ O KŘTU **11**
1. Terminologie 11
2. Janův křest 12
3. Ježíšův křest 12
4. Misijní pověření 13
5. Křest v knize Skutky apoštolů 14
6. Křest ve spisech apoštola Pavla 16

B. PRAKTICKÉ ASPEKTY KŘTU **18**
1. Křest jako vstupní brána do církve 18
2. Způsob křtu 18
3. Vhodný věk pro křest 18
4. Opětovný křest 19
5. Vliv křtu na křesťanskou zkušenost 21

C. ZÁVĚR **21**

D. HISTORICKÝ PŘEHLED **22**
1. „Předchůdci" křtu 22
2. Poapoštolské období 22
3. Ponicejská církev 23
4. Středověk 24
5. Reformace 24
6. Moderní doba 26
7. Adventistický pohled 26

II. OBŘAD UMÝVÁNÍ NOHOU

A. BIBLICKÝ ZÁKLAD **29**

B. VÝZNAM UMÝVÁNÍ NOHOU **31**

C. DOPAD UMÝVÁNÍ NOHOU NA KŘESŤANSKOU ZKUŠENOST **32**

D. ZÁVĚR **32**

E. HISTORICKÝ PŘEHLED **33**
1. Předreformační období 33
2. Poreformační období 34
3. Církev adventistů 34

I. KŘEST

Chceme-li hovořit o křtu, pak je nutné se v prvé řadě zaměřit na biblický základ této křesťanské praxe. Stejně tak je třeba vzít v úvahu praktickou podobu tohoto obřadu a podívat se na jeho chápání v průběhu dějin.

A. BIBLICKÉ UČENÍ O KŘTU

Obřad křtu má obecně své kořeny v celkovém učení Nového zákona a specificky pak o něm hovoří několik jedinečných biblických pasáží. V této studii se povšimneme nejprve křestní terminologie v Bibli a poté se zaměříme na tři klíčové osobnosti, které o křtu hovořily: na Jana Křtitele, Ježíše a Pavla. Zvláštní pozornost si zaslouží i tematika křtu v knize Skutky apoštolů.

1. Terminologie

Pojmy „křtít" a „křest" jsou v biblické řečtině vyjádřeny pomocí různých tvarů odvozených od slovesa *baptizó*, „ponořit". V několika pasážích Nového zákona najdeme i sloveso *baptó*, „namočit" (L 16,24; J 13,26; Zj 19,13), které ale není nikde používáno v souvislosti se křtem. Sloveso *baptizó* (nebo odvozené tvary) se v Novém zákoně objevuje více než šedesátkrát a označuje křest ponořením na vyznání hříchů a jako projev pokání – a to jak v souvislosti s kázáním Jana Křtitele, tak po vzkříšení i jako vyznání víry v Ježíše Krista. Stejný termín je použitý v Mk 7,4; L 11,38 a Žd 9,10 pro popis židovského rituálního omývání. Pětkrát toto slovo popisuje křest Duchem svatým (Mt 3,11; Mk 1,8; L 3,16; J 1,33; Sk 11,16), u kterého nejde o fyzické ponoření. V textu Mk 10,38.39 je termín „být pokřtěn" použit ve smyslu: „něčím projít", „něco vytrpět".

Už samotné řecké slovo, které Bible používá, podporuje myšlenku křtu ponořením. Toto pojetí je navíc zřejmé i z některých detailů, které nacházíme v novozákonních příbězích. Například Matouš se zmiňuje o tom, že „když byl Ježíš pokřtěn, hned vystoupil z vody“ (Mt 3,16), a v Janově evangeliu čteme, že Jan křtil v Ainon, blízko Salim, „protože tam byl dostatek vody“ (J 3,23). Ve Sk 8,38.39 Filip i etiopský dvořan sestoupili do vody a potom z ní zase vystoupili.

2. Janův křest

První novozákonní zmínka o křtu se týká působení Jana Křtitele (viz Mk 1,45; L 3,3). Podle Mt 3,1–6 kázal Jan poselství o nutnosti pokání vzhledem k přicházejícímu Božímu království. Na základě těchto kázání a výzev pak k němu přicházeli lidé z Jeruzaléma, Judska i celého okolí Jordánu, vyznávali své hříchy a dávali se od něj pokřtít.

Tento Janův křest pro lidi znamenal zásadní přelom a začátek nového života s vědomím odpuštění a očištění od hříchu. Janův křest tak odkazoval na přicházející soud a na vykoupení skrze Mesiáše, který bude křtít Duchem svatým a ohněm (Mt 3,11).

Někteří badatelé si všímají i zajímavých podobností mezi židovskou komunitou v Kumránu a působením Jana Křtitele. V obou prostředích se kladl důraz na blížící se konec. Proto bylo třeba zvát lidi k radikální životní změně a morální přípravě prostřednictvím pokání a křtu. Kumránské společenství ale Ježíše nikdy nepřijalo jako Mesiáše, zatímco Jan ohlašoval právě jeho příchod.

3. Ježíšův křest

Všechna čtyři evangelia popisují událost, kdy byl Ježíš pokřtěn Janem (Mt 3,13–17; Mk 1,9–11; L 3,21.22; J 1,31–34). Matouš zdůrazňuje, že se Jan zdráhal Ježíše pokřtít: „Já bych měl být pokřtěn od tebe, a ty jdeš ke mně?“ (Mt 3,14). Ježíš mu na to odpověděl: „Připusť to nyní; neboť tak je třeba, abychom naplnili všechno, co Bůh žádá“ (v. 15). Ježíš nebyl pokřtěn na vyznání své vlastní viny, ale tímto aktem se ztotožnil s izraelskými

kajícníky, kteří byli osloveni Janovým kázáním (TV[1] 65). Tak učinil kroky, které máme v životě udělat i my. Ježíšův křest byl důležitý kvůli jeho roli v realizaci Božího plánu soudu a vykoupení. To vše podtrhuje hluboký význam křtu pro jeho následovníky.

Matouš, Marek a Lukáš shodně zmiňují tři věci, které se odehrály po Ježíšově křtu: otevřela se nebesa, Ježíš spatřil Ducha Božího, jak sestupuje jako holubice, a z nebe promluvil hlas: „Toto je můj milovaný Syn, jehož jsem si vyvolil" (Mt 3,17; srov. Mk 1,11; L 3,22). Všechna tři vyprávění také zdůrazňují, že poté, co hlas z nebe jasně uznal Ježíše za Božího Syna, ho Duch odvedl na poušť, kde byl pokoušen satanem (Mt 4,1; Mk 1,12; L 4,1).

Během posledního týdne Ježíšova pozemského života se jej velekněží, zákoníci a starší lidu ptali, na základě jaké pravomoci jedná tak, jak jedná (Mt 21,23–27; Mk 11,27–33; L 20,1–8). Ježíš jim na to odpověděl protiotázkou: Měl Jan pověření křtít od Boha, nebo od lidí? Protože nedokázali odpovědět, odmítl i Ježíš odpovědět na jejich původní otázku. Ježíš však plně podpořil smysl Janovy služby a jeho křtu (Mt 11,11; 17,12.13; L 7,24–28).

Žádný z novozákonních autorů ale nedává Ježíšův křest do souvislosti s křesťanským křtem. Důvod je zřejmý: ačkoliv byl Ježíš pokřtěn spolu s ostatními, jeho křest byl zcela jedinečný, protože byl pokřtěn jako Mesiáš. I když ale byl Ježíšův křest výjimečný, svým způsobem s tím naším souvisí, protože Mesiáš je osobou reprezentující jak Boha, tak i člověka. Podle Mk 1,11 jej hlas z nebe jasně označil za Božího milovaného Syna. A podle Ga 3,26 jsou skrze víru v Ježíše Krista všichni věřící syny a dcerami Božími.

4. Misijní pověření

Všechna synoptická evangelia potvrzují, že Ježíš po svém vzkříšení pověřil své učedníky úkolem kázat a učit mezi všemi národy. Matoušův záznam tohoto velkého pověření obsahuje tři základní úkoly: (1) jít ke všem národům a získávat učedníky, (2) křtít je ve jméno Otce, Syna i Ducha svatého a (3) učit je zachovávat vše, co jim přikázal (Mt 28,18–20). Kristus je

[1] TV *Touha věků*

zde představen jako vyvýšený Pán, vládce a Mesiáš, kterému byla dána všechna moc. Matouš tak uzavírá své evangelium zdůrazněním Ježíšova královského postavení. A právě tento Král nařizuje svým učedníkům, aby šli a získávali mu učedníky ze všech národů. Ve verši 20 Ježíš upřesňuje, že novými učedníky se lidé stanou na základě toho, že budou seznámeni s jeho učením a s tím, co nařídil. Ti, kteří to přijmou a uvěří tomuto poselství, mají být pokřtěni. Křest je tedy veřejnou manifestací toho, že se člověk stává Ježíšovým učedníkem.

Toto velké poslání je ustavující listinou celé křesťanské církve. Každý věřící je pověřen zodpovědností, aby druhé seznamoval s poselstvím o Božím království. Věřící se mají s druhými sdílet o svou víru, a tak pro Krista získávat nové učedníky ze všech národů. Křesťané mají překračovat národní, etnické i jiné hranice, aby oslovili všechny lidi a získali je pro Krista a jeho království.

Přijetí Krista v sobě zahrnuje promyšlený akt vůle. Tomuto rozhodnutí musí předcházet náležité poučení o klíčových pravdách evangelia. Křest je projevem a důkazem víry (Mk 16,16), která vyrůstá z přijetí a pochopení tohoto učení.

Po svém vzkříšení vyslal Ježíš své učedníky s poselstvím evangelia do celého světa (Mk 16,15). V L 24,47 je položen důraz na zvěstování pokání na odpuštění hříchů všem národům. Tyto dva klíčové pojmy, „pokání“ a „odpuštění hříchů“, připomínají poselství Jana Křtitele.

5. Křest v knize Skutky apoštolů

Už od samotného počátku byl křesťanský křest spojován s pokáním. Křest ve jméno Pána Ježíše symbolizoval nejen očištění od hříchu, ale byl také jasným vyjádřením, že člověk už nepatří k těm, kdo odmítají poslaného Mesiáše. Ukazoval na to, že se tento člověk stal Ježíšovým učedníkem a součástí jeho lidu.

Ve Sk 1,5 je zmíněn nejen křest vodou, ale i křest Duchem svatým. K tomu došlo v den Letnic (Sk 2,1–4) a jeho smyslem bylo uschopnit učedníky k aktivnímu zapojení do celosvětového misijního poslání církve. Avšak tento křest Duchem svatým nezrušil potřebu křtu vodou. Když se

totiž posluchači po Petrově kázání ptali, jak by na ně měli zareagovat, Petr jim odpověděl: „Obraťte se a každý z vás ať přijme křest ve jménu Ježíše Krista na odpuštění svých hříchů, a dostanete dar Ducha svatého“ (Sk 2,38).

Během svého misijního působení v Samařsku kázal Filip dobrou zprávu o Božím království. Výsledkem pak bylo, že se mnozí, muži i ženy, dali pokřtít (Sk 8,12). Je zajímavé, že „když apoštolové v Jeruzalémě uslyšeli, že v Samařsku přijali Boží slovo, poslali k nim Petra a Jana. Oni tam přišli a modlili se za ně, aby také jim byl dán Duch svatý, neboť ještě na nikoho z nich nesestoupil; byli jen pokřtěni ve jméno Pána Ježíše“ (v. 14–16). Apoštolové ale sami neudělili Ducha svatého nově pokřtěným věřícím; pouze žádali Pána, aby na tyto lidi seslal svého Ducha jako potvrzení toho, že byli přijati Bohem.

V důsledku setkání s Pánem na cestě do Damašku Pavel oslepl. Znovu pak nabyl zraku díky Ananiášovi, který na něj vložil ruce. Poté byl naplněn Duchem svatým a dal se pokřtít (Sk 9,3.4.8.17.18). Ananiáš při této příležitost Pavla pobídl: „Vstaň, vzývej jeho jméno a dej se pokřtít, abys byl obmyt ze svých hříchů“ (Sk 22,16).

Obzvláště zajímavé jsou křty Kornélia a filipského žalářníka; oba totiž doprovázel zvláštní Boží zásah. Kornélius byl prvním pokřtěným pohanem. Ve vidění bylo Petrovi ukázáno, že při své službě hlásání evangelia nemá diskriminovat pohany. Bylo mu řečeno: „Co Bůh prohlásil za čisté, nepokládej za nečisté“ (Sk 10,15). Když pak Petr Kornélia navštívil a kázal v jeho domě, sestoupil na shromážděné pohanské posluchače Duch svatý. Ve světle tohoto projevu Boží přítomnosti už Petr neváhal a přikročil ke křtu Kornélia a několika jeho příbuzných a přátel (v. 44–48).

V době, kdy se Pavel se Silasem ve filipském vězení modlili a chválili Pána, nastalo velké zemětřesení. Strach z možného útěku vězňů žalářníka natolik vyděsil, že se chtěl zabít (Sk 16,25–34), ale Pavel mu v tom včas zabránil. Na jeho otázku: „Co mám dělat, abych byl zachráněn?“ mu Pavel a Silas řekli, že pokud uvěří v Pána Ježíše, pak bude on i ostatní v jeho domě zachráněni (v. 31). Apoštolové poté jemu i všem v jeho domácnosti zvěstovali Boží slovo. Posluchači toto poselství přijali a následně byli